

**Liikennevaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksestä
laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunta on 12 päivänä joulukuuta 1994 lähettänyt liikennevaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 324.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi eduskunnan 16 päivänä kesäkuuta 1993 valiokuntaan lähettämän ed. Vehkaojan ym. lakialoitteen n:o 27/1993 vp laiksi yksityisistä teistä annetun lain 96 §:n muuttamisesta.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Kalevi Perko liikenneministeriöstä, lainsäädäntösihteeri Antti Leinonen oikeusministeriöstä, ylitarkastaja Rainer Alanen sisäasiainministeriöstä, hallintojohtaja Jorma Karttunen metsähallituksesta, johtaja Erkki Nevala ja rakennusmestari Pertti Rajala Tielaitoksen Uudenmaan tiepiiristä, toiminnanjohtaja Timo Hannula Lapin maakuntaliitosta ja pienkunta-asiamies Markku Fagerlund Suomen Kuntaliitosta. Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut saaristoasiain neuvottelukunta sisäasiainministeriöstä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan valtionavustusta koskevien säännösten tarkistamista siten, että kunnossapitoavustuksen suuruus määräytyisi nykyistä yksinkertaisemmin. Valtionavustusta koskeviin säännöksiin ehdotetaan eräitä tarkistuksia. Kunnanavustusta koskevat säännökset ehdotetaan korvattaviksi yleissäännöksellä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta.

Lakialoitteessa ehdotetaan, että tien käyttökieltoa koskeva rajoitus koskisi myös teitä, joihin on saatu avustusta kunnalta.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisenä ja puoltaa sen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

93 §: Valiokunta pitää kohtuullisena, että tiet,

jotka ovat saaneet ennen lain voimaantuloa valtionavustusta, mutta jotka uuden lain mukaan eivät enää täyttäisi uusia avustusperusteita, voisivat olla edelleen avustuksen piirissä. Valiokunta ehdottaa, että valtionavustusta myönnetään jatkossakin sellaiselle aiemmin avustusta saaneelle tielle, jolla on ainakin yksi pysyvästi asuttu talous.

93 a §: Lauttapaikkojen käyttö- ja kunnossapitokustannukset ovat suuret verrattuna tien vastaaviin kustannuksiin. Sama koskee vuosittain purettavien siltojen rakentamis- ja purkukustannuksia. Tiekunnat ovat usein kustantaneet nämä lainavaroin. Liikennevaliokunta ehdottaa, että lauttapaikkojen ja vuosittain purettavien siltojen osalta maksatus voitaisiin tehdä ennakkoon.

98 a §: Lakiehdotuksen viittausäännös 97 a §:ään tulee poistaa, koska kyseistä säännöstä ei ole olemassa.

Voimaantulosäännös: Liikennevaliokunta ehdottaa voimaantulosäännöksen täsmennystä, koska lääninoikeuksissa on syntynyt epävarmuutta toimivaltakysymyksissä silloin, kun tie ylittää läänin rajan. Muutoksella toimivaltaongelmat poistuisivat.

Lakialoite: Tien käyttökieltoa koskeva rajoitus koskisi yksityisiä teitä, joille on myönnetty tämän lain nojalla valtionavustusta. Liikennevaliokunta ehdottaa lakialoitteen hylättäväksi, koska yksityisten teiden pidon avustamisen voidaan katsoa kuuluvan kunnan itsehallintoon. Kunta päättää itse avustuksen myöntämisestä ja ehdoista, mistä syystä asiasta ei ole tarpeen säätää laissa.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisistä teistä 15 päivänä kesäkuuta 1962 annetun lain (358/62) 93—97 § ja 109 §, sellaisina kuin niistä ovat 93, 94 ja 96 § 14 päivänä lokakuuta 1977 annetussa laissa (728/77) ja 97 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, sekä lisätään lain 13 lukuun uusi 93 a, 93 b ja 98 a § seuraavasti:

93 §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)
Sen estämättä, mitä edellä 1 momentissa on säädetty, myönnetään valtionavustusta edelleen sellaiselle jo avustusta saaneelle yksityiselle tielle, jolla on ainakin yksi pysyvästi asuttu talous. (Uusi)

93 a §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)
Lauttapaikkojen ylläpitoon ja purettaviin siltoihin myönnettävistä valtionavustuksista maksetaan yksityistiekunnille ennakkona 80 % edellisen vuoden toteutuneista kustannuksista. (Uusi)

93 b—97 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

98 a §

Tiekunta voi hakea muutosta tiepiiriin 97 §:n

nojalla tekemään tien kunnossapitoavustusta koskevaan päätökseen (*poist.*) valittamalla siihen lääninoikeuteen, jonka tuomiopiirissä tie tai sen pääosa sijaitsee, siinä järjestyksessä, kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

109 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 . Lain 98 a § tulee kuitenkin voimaan päivänä kuuta 199 ja sitä sovelletaan yksityisistä teistä annetun asetuksen (690/) 42 b §:ssä mainittuihin tiepiiriin päätöksistä tehtyihin valituksiin 31 päivään joulukuuta 1995 saakka.

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta ehdottaa kunnoittaen,

että lakialoitteeseen n:o 27/1993 vp sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 27 päivänä tammikuuta 1995

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Saapunki, varapuheenjohtaja Kasurinen, jäsenet Antvuori (osittain), Biaudet (osittain), Hassi, Karhunen, Kohijoki, Lahikainen, M. Laukkanen, Myller

(osittain), Mölsä, Rauramo, Rossi, Rönnholm (osittain), Tennilä ja Vehkaoja sekä varajäsenet Kortenieniemi (osittain), Lahtinen (osittain), Laitinen ja Vuorensola.

Vastalause

Harvaan asutuilla alueilla on vaikeuksia pitää yllä liikennepalveluja. Hallituksen esityksen 93 §:ssä säädelään tarkoin, millaiset yksityistiet voivat tulla valtionavustuksen piiriin.

Valiokunnan enemmistön päätös tulee johtamaan siihen, että valtion varoista annetaan vuosittain avustusta sellaisen autolla-ajokelpoisen yksityisen tien kunnossapitoon, jota koskevien

asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta ja joka on tarpeellinen pysyvän asutuksen pääsytienä vähintään yhden kilometrin matkalla ja jonka vaikutuspiirissä on vähintään kolme pysyvästi asuttua taloutta. Tämä vastaa nykyistä tilannetta.

Valiokunta lähti samalla siitä, ettei aiempaa etuutta oteta pois niin kauan kuin tien vaikutuspiirissä on yksikin pysyvä talous. Tämä tulee yhdessä kolmen talouden edellytyksen kanssa johtamaan ennen pitkää kestävämmän suuriin eroihin avustuksissa. Vanhat tiet olisivat ratkaisevasti paremmassa asemassa kuin uudet. Esimerkiksi Lapissa on paljon teitä, jotka eivät uusina tapauksina jatkossa ylittäisi valtionavustuksen piiriin, mutta jotka täyttäsivät kyllä yhden pysyvän talouden ehdon. Niitä on toki muualakin.

Edellä mainituista syistä olemme sitä mieltä, että uusien lain vaikutuspiiriin tulevien tapausten edellytykseksi olisi riittänyt, että tien vaikutuspiirissä on vähintään kaksi pysyvästi asuttua taloutta. Ehdotuksella ei olisi suurta valtiontaloudellista merkitystä.

Toinen asiakokonaisuus, johon haluamme puuttua, on yksityisteiden pitäminen avoinna muidenkin käyttöön, silloin kun tien rakentamiseen tai kunnossapitoon on käytetty yhteiskunnan varoja. Tätä seikkaa käsitellään lain 96 §:ssä.

Yhteiskunta avustaa huomattavalla tavalla monien yksityisteiden rakentamista ja kunnossapittoa. Avustukset voivat olla yksityisistä teistä annetun lain mukaan jopa 75—80 prosenttia hyväksyttävistä todellisista kustannuksista. Muiden lakien kautta on mahdollista saada tätäkin merkittävämpiä avustuksia.

Lainsäätäjä on jo vanhastaan nähnyt, että yhteiskunnan varojen käyttö oikeuttaa vastineeksi myös muita kuin yksityistien osakkaita käyttämään avustusta saanutta tietä. Tätä oikeutusta ei saa uudella lainsäädännöllä heikentää.

Korkein oikeus on maaliskuussa 1991 antamassaan ratkaisussa todennut, että yksityistielain 96 §:n säännöksiä sovelletaan vain sellaisiin valtionavustuksiin, joita liikenneministeriö myöntää voimassa olevan lain 94 §:n mukaisiin tarkoituksiin. Näin ollen metsätielle, joka oli lähes sataprosenttisesti rahoitettu erilaisin muihin valtionavustuksiin, esimerkiksi metsänhoitovarojen ja metsänparannuslainoin, on voitu asettaa käyttökielto. Tämä on mielestämme väärin.

Esillä olevassa hallituksen esityksessä korkeimman oikeuden päätös aiotaan siunata uudeksi käytännöksi. Mielestämme olisi tullut toimia toiseen suuntaan eli muutoilla 96 §:n siten, ettei mikään valtion tai kunnan avustus oikeuta pitämään yksityistietä suljettuna. Sellainen tie ei enää asiallisesti ole yksityistie, jonka kustannuksista enimmäkseen osan maksaa yhteiskunta. On mielestämme itsestään selvää, ettei pidä tehdä eroa sen suhteen, onko avustus yksityistiehen saatu valtiolta vai kunnalta. Avustuksen vastaanottamisen tulee avata tienkäyttöoikeus määräämättömäksi ajaksi.

Edellä olevin perustein esitämme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yksityisistä teistä 15 päivänä kesäkuuta 1962 annetun lain (358/62) 93—97 § ja 109 §, sellaisina kuin niistä ovat 93, 94 ja 96 § 14 päivänä lokakuuta 1977 annetussa laissa (728/77) ja 97 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, sekä

lisätään lain 13 lukuun uusi 93 a, 93 b ja 98 a § seuraavasti:

93 §

Valtion varoista annetaan vuosittain avustusta sellaisen autolla-ajokelpoisen yksityisen tien kunnossapitoon, jota koskevien asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta ja:

(1 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

2) joka on tarpeellinen pysyvän asutuksen

pääsytienä vähintään yhden kilometrin matkalla ja jonka vaikutuspiirissä on vähintään *kaksi* pysyvästi asuttua taloutta.

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

93 a—95 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

96 §

Jos valtio *tai kunta* antaa tämän *tai muun* lain nojalla avustusta yksityisen tien kunnossapitoon, tien käyttämistä muuhun kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan liikenteeseen ei saa kieltää. Säännöllisen liikenteen harjoittamiseen tiellä tarvitaan kuitenkin tiekunnan suostumus.

Jos valtio *tai kunta* on antanut tämän *tai muun* lain nojalla avustusta yksityisen tien tekemiseen,

on (*poist.*) noudatettava, mitä 1 momentissa säädetään.

97, 98 a ja 109 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 27 päivänä tammikuuta 1995

Marjatta Vehkaoja
Satu Hassi

Anna-Liisa Kasurinen

Reijo Laitinen
Esko-Juhani Tennilä